

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 24 ΜΑΪΟΥ 2013
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

ΘΕΜΑ Α1

- α.** Πολιτοφυλακή της Κρήτης: Σχολικό βιβλίο, σελ. 216 «Το πιο σημαντικό έργο της αρμοστείας Ζαΐμη ... των μουσουλμάνων της νήσου»
β. Κοινωνιολογική Εταιρεία: Σελ. 93 «Τα αριστερά κόμματα ... μεταβολή» και σελ. 89 «Σε κάποιες ... Κοινωνιολογική Εταιρεία».
γ. Συνθήκη του Νεϊγύ: Σελ. 140 «Τον Νοέμβριο του 1919 ... πριν από την υπογραφή της συνθήκης».

ΘΕΜΑ Α2

- α – 4
γ – 1
δ – 5
ε – 3
ζ – 2

Περισεύουν από τη στήλη Α τα ονόματα β (Κωνσταντίνος Φούμης) και στ (Επαμεινώνδας Δεληγιώργης).

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 86 «Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος ... περιορισμό της γραφειοκρατίας».

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο, σελ. 250 «Για πρώτη φορά ... την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Το πρώτο παράθεμα που μας δίνεται του Ζ.Δ. Παπαδημητρίου αναφέρεται στις πρακτικές που εφαρμόζαν οι Έλληνες ιδιοκτήτες των τσιφλικιών απέναντι στους κολίγους που εργάζονταν σε αυτή κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Το ιστορικό παράθεμα καταγράφει την οικονομική εκμετάλλευση των ανθρώπων αυτών από τους έλληνες ιδιοκτήτες ως προς την πληρωμή του ενοικίου των σπιτιών τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι, κατά την

περίοδο της Τουρκοκρατίας, οι Τούρκοι ιδιοκτήτες αναγνώριζαν την κυριότητα της οικίας στους εργάτες των χωραφιών τους. Αντίθετα, σύμφωνα με το ιστορικό παράθεμα, οι έλληνες ιδιοκτήτες που τους διαδέχτηκαν μετά την απελευθέρωση απαιτούσαν την καταβολή ενοικίων για τις οικίες στις οποίες διέμεναν οι κολίγοι εδώ και πολλές δεκαετίες. Κάθε μορφή αντίδρασης των γεωργών κατέληξε βέβαια στο κενό. Εξάλλου από τις ιστορικές μας γνώσεις επιβεβαιώνουμε τις παραπάνω τακτικές των ελλήνων ιδιοκτητών, καθώς όπως γνωρίζουμε από το σχολικό βιβλίο, σελ. 42 – 43, «στον ελληνικό χώρο ... τεχνητές ελλείψεις».

β) Στο κείμενο Β παρατίθενται οι πολιτικές των Τρικούπη και Δηλιγιάννη για το αγροτικό ζήτημα όπως αυτές επισημαίνονται στην Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.

Το παράθεμα αρχικά αναφέρει τις θέσεις του τρικουπικού κόμματος στο αγροτικό ζήτημα και τονίζει την επιθυμία του ηγέτη του κόμματος Χ. Τρικούπη να διατηρήσει με κάθε κόστος τα έσοδα της χώρας από τους μεγαλογαιοκτήμονες, προσελκύοντας συνεχώς νέα κεφάλαια Ελλήνων του εξωτερικού. Συνεπώς, ο Τρικούπης, κατά το παράθεμα, επιζητούσε να παραμείνει η κατάσταση ως είχε στη Θεσσαλία, αδιαφορώντας για την εκμετάλλευση που υφίστανται οι κολίγοι. Κάτι τέτοιο διαφαίνεται και από τις ιστορικές γνώσεις, καθώς σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο, σελ. 80, «το τρικουπικό κόμμα ήδη από το 1875 ... το οποίο προέβλεπε ανάπτυξη της οικονομίας και κυρίως ενίσχυση της γεωργίας». Επίσης, όπως αναφέρεται στη σελίδα 81 του σχολικού βιβλίου, «στα εδάφη της Θεσσαλίας ... σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες».

Όπως διαπιστώνουμε από τις ιστορικές μας γνώσεις, διαφορετική ήταν η προσέγγιση του Δηλιγιαννικού κόμματος στο αγροτικό ζήτημα της Θεσσαλίας. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από το παράθεμα (Κείμενο Β) όπου υπογραμμίζεται χαρακτηριστικά στη δεύτερη παράγραφο ότι ο Δηλιγιάννης αντιτάχθηκε στην πλουτοκρατία. Μάλιστα, προσπάθησε, με νόμο που κατέθεσε το 1896 στη Βουλή η κυβέρνησή του, να απαλλοτριώσει ένα μέρος των τσιφλικιών υπέρ των αγροτών, γεγονός που αποτέλεσε την πρώτη επίσημη παραδοχή από πλευράς πολιτείας ότι το πρόβλημα της έγγειας ιδιοκτησίας στη Β. Ελλάδα ήταν οξύ.

γ) Στο υπόμνημα της Πανθεσσαλικής Επιτροπής αγώνα που παρατίθεται στη συνέχεια από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, είναι ξεκάθαρο το πρόβλημα και οι διεκδικήσεις των κολίγων. Σύμφωνα με αυτό, οι κολίγοι δεν ήταν κύριοι της γης την οποία καλλιεργούσαν ούτε της οικίας στην οποία διέμεναν, γεγονός που τους καθιστούσε ευάλωτους στις διαθέσεις των ιδιοκτητών. Επίσης, ο αριθμός των αγροτών συνεχώς μειωνόταν, με αποτέλεσμα η γεωργική παραγωγή να μένει στάσιμη συνολικά. Ακόμη, επισημαίνεται το πρόβλημα της

τοκογλυφίας για τους αγρότες την ίδια στιγμή που η ελονοσία θέριζε τον αγροτικό πληθυσμό χωρίς να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα από το υπουργείο Υγείας. Τέλος, αναφέρεται η σημασία για τη χώρα τού να είναι ευχαριστημένη η αγροτική τάξη και τονίζεται ιδιαίτερα το παράδειγμα της Δανίας που κατάργησε τους δουλοπάροικους από το 1788. Σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο, σελ. 43, «οι πρακτικές που ακολούθησαν οι Έλληνες ιδιοκτήτες τσιφλικιών δημιούργησαν ... Κιλελέρ (1910)».

ΘΕΜΑ Δ1

α) Όπως γνωρίζουμε από το σχολικό βιβλίο, σελ. 158 159, «η αστική στέγαση ξεκίνησε από την Αθήνα ... για τη στέγασή τους».

Οι πληροφορίες αυτές επαληθεύονται πλήρως από το δευτερογενές ιστορικό παράθεμα του Σπ. Τζόκα που περιγράφει γλαφυρά τις συνθήκες διαβίωσης του συνοικισμού της Καισαριανής. Με μοναδική παρηγοριά τον καθαρό αέρα, οι πρόσφυγες ζούσαν σε άθλιες συνθήκες. Σκηνές και πρόχειρα παραπήγματα φιλοξενούσαν πλήθος ατόμων. Η ύδρευση πραγματοποιούνταν με βυτία, ενώ η έλλειψη νερού ήταν συχνό φαινόμενο. Σκουπίδια και ακαθαρσίες κυριαρχούσαν στον περιβάλλοντα χώρο διαμορφώνοντας ένα σκηνικό φρίκης, όπως αναφέρει το παράθεμα.

β) Στο Β ιστορικό παράθεμα καταγράφεται η στέγαση των εύπορων προσφύγων οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα ανέγερσης ιδιόκτητων σπιτιών ή ενοικίασης καινούριων σε νεόδμητους συνοικισμούς σε διάφορα μέρη της Αττικής. Έτσι, οι εύποροι πρόσφυγες ξέφυγαν από τους προσφυγικούς συνοικισμούς και τις άθλιες συνθήκες που επικρατούσαν σε αυτούς. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στο παράδειγμα της Νέας Σμύρνης, όπου το 1925 σύμφωνα με το σχέδιο Καλλιγά χτίζεται συνοικισμός Σμυρνιών σε άριστες συνθήκες. Όπως γνωρίζουμε από το σχολικό βιβλίο, σελ. 159, «Υπήρχαν βέβαια ... στον Πειραιά».

Τέλος, στο κείμενο Γ του Η. Morgenthau περιγράφονται οι προσφυγικοί συνοικισμοί στα προάστια της Θεσσαλονίκης, στους οποίους κυριαρχούσαν πρωτόγονες καταστάσεις. Πρόχειρες καλύβες και αυτοσχέδιες κατασκευές στέγαζαν χιλιάδες άπορους πρόσφυγες, καθιστώντας τον χειμώνα ανυπόφορο, λόγω του ψύχους, και το καλοκαίρι αποπνικτικό, λόγω των αυξημένων θερμοκρασιών μέσα στα τσίγκινα σπίτια. Το παράθεμα ολοκληρώνεται με την υπογράμμιση των άθλιων και εξευτελιστικών για τους πρόσφυγες συνθηκών που αποτελούσαν ωστόσο τη μοναδική λύση που μπορούσε να προσφέρει η ελληνική πολιτεία. Όπως είναι γνωστό από το σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 159, «Στο αντίθετο άκρο ... για πολλά χρόνια».